

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๑ - ๒๓/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๔/๒๕๔๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๔/๒๕๕๐

วันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๗๒ หรือไม่ เนื่องจากได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเห็นว่ามีเนื้อหาเดียวกัน จึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๕

ความเห็น

การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลฯ ขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาด และได้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยเห็นว่า การบังคับคดีตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาขายได้เพียงครั้งเดียว และวรรคสี่ ที่บัญญัติให้คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุดนั้น เป็นการจำกัดสิทธิอันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๕ หรือไม่ เนื่องจากกรณีดังกล่าว ทำให้ทรัพย์ขายทอดตลาดได้ราคาต่ำ ก่อให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นธรรมต่อจำเลย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไป ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นบทที่ควบคุมการใช้รัฐธรรมนูญทุกมาตรา เช่นเดียวกับหลักทั่วไปในบรรพ ๑ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และบทบัญญัติทั่วไปในภาค ๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมการกระทำผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ จึงไม่มีทางขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวข้างต้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ได้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่เคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเป็นราคาที่สมควรขายได้ ดังนั้นการบังคับคดีตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ วรรคหนึ่งที่บัญญัติให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาขายได้เพียงครั้งเดียว และวรรคสี่ ที่บัญญัติให้คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุด นั้น ศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษาหรือชี้ขาดข้อพิพาทจึงไม่มีข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖ เป็นการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ว่าต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มาตรา ๒๗ เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ว่าจะรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาล ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เป็นการรับรองสถานะของรัฐธรรมนูญว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นใช้บังคับไม่ได้

มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองความเสมอภาคกันตามกฎหมายและสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติอันเป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามปณิธานว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๒ ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในปณิธานนี้ โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างในเรื่องใด ๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง

หรือความคิดเห็นอื่น ถิ่นกำเนิดเดิม ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานะกำเนิดหรือสถานะอื่นใดก็ตาม จะกระทำมิได้”

นอกจากนี้ ยังได้จำแนกความแตกต่างโดยอาศัยพื้นฐานแห่งสถานะทางการเมืองหรือเขตอำนาจรัฐ หรือสถานะระหว่างประเทศของรัฐหรือดินแดนซึ่งบุคคลนั้นสังกัด จะกระทำมิได้ ไม่ว่าดินแดนนั้นจะเป็นเอกราช อยู่ภายใต้ความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอำนาจอธิปไตยอื่นใดก็ตาม หรือตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และสิทธิทางการเมือง ในส่วนที่ ๒ ข้อ ๒ ที่บัญญัติว่า “รัฐภาคีแห่งกติกานี้จะต้องเคารพและให้ความเชื่อมั่นแก่ประชาชนของตนไม่ว่าที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยหรืออยู่ภายใต้อำนาจแห่งรัฐในสิทธิที่พึงได้รับรองไว้ในกติกานี้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ไม่ว่าเกี่ยวกับเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ถิ่นกำเนิดเดิม ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานะกำเนิดหรือสถานะอื่นใดก็ตาม” อันเป็นบทบัญญัติที่รัฐหรือประเทศต้องให้หลักประกันดังกล่าว และไม่มีข้อยกเว้นที่จะหลีกเลี่ยงให้รัฐหรือการใช้อำนาจรัฐไปในทางเลือกปฏิบัติได้ จึงมีความหมายว่า “การเลือกปฏิบัติ” ดังกล่าวกับความเสมอกันในกฎหมายและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ก็คือการออกกฎหมายที่ดี การใช้อำนาจรัฐที่ดี หากจำแนกการปฏิบัติคือ ความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นแล้ว ถือได้ว่าบุคคลย่อมไม่เสมอกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไม่เท่าเทียมกันอันเป็นหลักการในการพิเคราะห์ว่ากฎหมายหรือการปฏิบัติต่อประชาชนของรัฐหรือในรัฐนั้น เป็นการเลือกปฏิบัติหรือทำให้เกิดความไม่เสมอกันและได้รับความคุ้มครองไม่เท่าเทียมกันหรือไม่ อันเป็นหลักการของหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ที่มีอยู่ในคำปรารภหรืออารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติระบุไว้โดยมีความหมายต่อมาว่า แม้รัฐธรรมนูญเองก็ไม่อาจมีบทบัญญัติใดที่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่มีผลต่อมาว่าทำให้เกิดความเสมอกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกันและผลสุดท้ายก็คือผิดหลักนิติธรรม การปกครองเช่นนั้นย่อมไม่ใช่อารยชนหรืออารยประเทศ แต่ย้อนกลับไปสู่ความเป็นอนารยประเทศหรือปกครองด้วยความป่าเถื่อนหรืออนาธิปไตย (Anarchy)

หลักการไม่เลือกปฏิบัติเป็นหลักการอย่างหนึ่งทำให้บุคคลเสมอกันตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ก็เช่นเดียวกับหลักการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อพิพาท โดยเปิดเผยเป็นธรรมจากศาลที่เป็นอิสระและเป็นกลางที่เป็นหลักการอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเสมอกัน และได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากศาลหรือจากกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมหรือเป็นจริงหลักการแรกเป็นหลักการตามกฎหมายหรือนามธรรม หลักการหลังเป็นหลักการที่จะให้กลับหลักการแรก มีสภาพบังคับหรือเกิดผลในทางปฏิบัติ จึงเป็นหลักการที่ต้องมีอยู่ควบคู่กันเสมอของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสี่ ที่ว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” และการบัญญัติถ้อยคำลงไปในวรรคสามที่ว่า “การเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล...” การบัญญัติถ้อยคำว่า “...โดยไม่เป็นธรรม” ลงไปก็เพื่อสร้างเป็นข้อยกเว้น ในวรรคสี่ดังกล่าวทำให้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นเพียงบทบัญญัติที่รับรองจะออกกฎหมายหรือปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรม หรือหลักการไม่เลือกปฏิบัติที่มีข้อยกเว้นให้รัฐ อ้างไม่ยอมปฏิบัติตามได้ หากใช้หลักประกันเด็ดขาดที่รัฐจะพึงมีให้แก่ประชาชนตามปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และสิทธิทางการเมือง ที่จะยอมให้มีการยกเว้น โดยบทบัญญัติตามกติการะหว่างประเทศดังกล่าวเพราะกรณีฉุกเฉินสาธารณะ ที่คุกคามต่อความปลอดภัยของประเทศ และจะยกเว้นได้เพียงเท่าที่จำเป็นตามสถานการณ์ โดยไม่ขัดแย้ง ต่อพันธกรณีอื่นตามกฎหมายระหว่างประเทศและในที่สุดก็ต้องไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติบางประการ อยู่ดี

การที่รัฐธรรมนูญกำหนดว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันนั้นจึงไม่ได้หมายความว่าทุกคนในประเทศนี้จะถูกปฏิบัติในทางกฎหมายเหมือนกันหมด แท้จริงแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นี้กล่าวถึง “หลักความเสมอภาค” ในความหมายที่มีได้บังคับให้องค์กรต่าง ๆ ของรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนอย่างเดียวกัน ตรงกันข้ามกลับบังคับให้ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน เฉพาะแต่บุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญเท่านั้นที่องค์กรต่าง ๆ ของรัฐจะต้องปฏิบัติต่อเขาเหล่านั้นอย่างเดียวกัน ในทางปฏิบัติก็มีการแบ่งแยกบุคคลออกเป็นประเภท ๆ เช่น เด็ก ข้าราชการ ฯลฯ แล้วปฏิบัติต่อคนที่อยู่ในประเภทเดียวกันอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลต่างประเภทแตกต่างกันออกไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๓ ว่าด้วย “ศาลยุติธรรม” ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ ได้รับรองให้ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา... แต่มิได้บัญญัติให้การรับรองสิทธิของกลุ่มความในการที่จะได้รับการพิจารณาในศาลยุติธรรมครบทั้งสามชั้น โดยบัญญัติว่า “เว้นแต่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น” หมายความว่า กฎหมายอาจกำหนดให้แต่ละศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเป็นกรณีพิเศษ และหรือให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นที่ยุติในศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ วรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาขายได้เพียงครั้งเดียวและวรรคสี่ที่บัญญัติให้คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุด นั้น ศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษาหรือชี้ขาดข้อพิพาทจึงไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๕ ได้

วิเคราะห์แล้ว จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๕

นายสุพจน์ ไข่มุกด์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ